

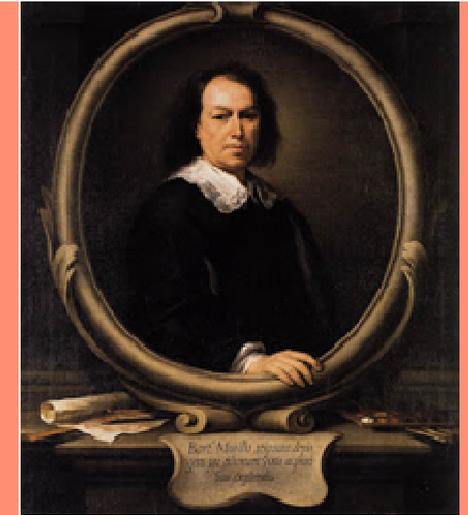
IV CENTENARIO

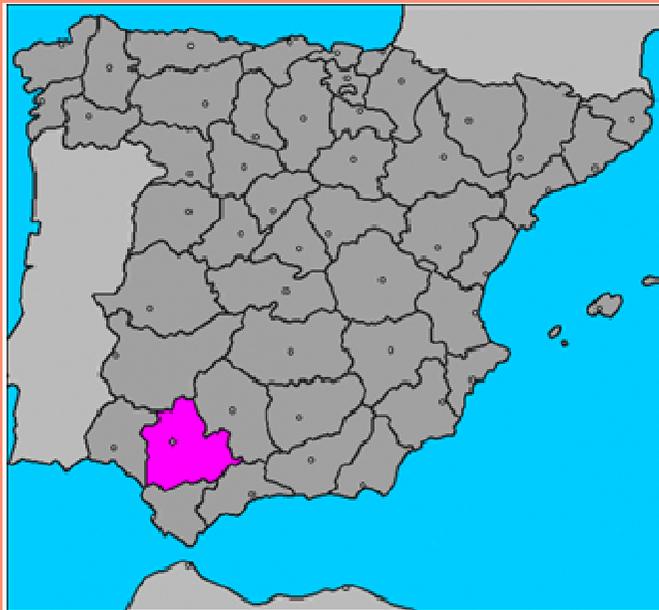
Bartolomé Esteban Murillo

M^{ra} Sol Sánchez
Marzo 2017

Bartolomé Esteban Murillo

Autorretrato
National Gallery, Londres, Reino Unido.

- **Bartolomé Esteban Murillo nace en Sevilla en 1617, no seo dunha familia acomodada, e morre en Sevilla, en 1682, tras caer dun andamio mentres pintaba na igrexa dos capuchinos de Cádiz.**
- **Era o menor de 14 irmáns**
- **Cando só tiña 9 anos morren seus pais (Gaspar e María) e será criado pola súa irmá Ana e o seu cuñado.**
- **En 1645 casou con Beatriz Cabrera con quen tivo 9 fillos, dos que só sobreviven 4, tres deles (Francisca María, Gaspar e José) fixeron carreira relixiosa e Gabriel partiu para América en 1677.**
- **En 1663 morre a súa muller a consecuencia do seu último parto. Tras a súa morte entra nunha etapa moi triste no persoal pero moi frutífera a nivel artístico.**

O pintor

1682

O seu último encargo foi un retablo para igrexa dos capuchinos de Cádiz, pero non puido remátalo a causa de caer dun dos andamios e morrer.

1665

En 1665 entra na Cofradía da Santa Caridade, o que lle da ocasión para pintar a decoración do templo do Hospital da Caridade de Sevilla. Neste ano tamén recibe o encargo de pintar uns lenzos para Sta María a Branca e pouco despois o do retablo maior e as capelas laterais da igrexa dos capuchinos de Sevilla e as pinturas da Sa Capitular da Catedral.

1660

Murillo e Herrera el Mozo fundan a Academia de Debuxo de Sevilla. A Murillo sucédeo Valdés Leal en 1663.

1658

Trasládase a Madrid; coñece a Velázquez e entra en contacto coa pintura flamenca e regresa a Sevilla.

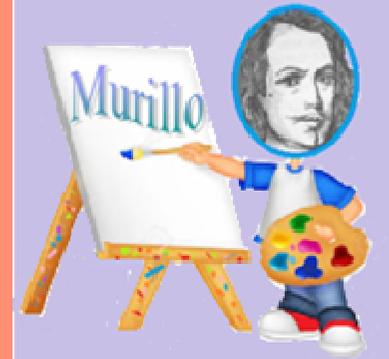
1645

1º encargo importante (13 lenzos) influencia de Dyck, Tiziano e Rubens.

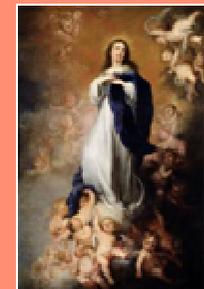
1633

• Iniciouse como aprendiz de pintor en 1633 no taller de Juan del Castillo, onde permaneceu formándose durante 5 anos. As súas primeiras obras estarán influenciadas polo estilo arcaizante, de paleta clara e cores fríos deste mestre, como se pode apreciar na súa obra "A Virxe do Rosario con Santo Domingo".

1617

Vendedoras de fruta

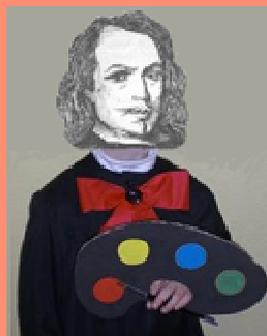

La Inmaculada "monumental"

La Virxe presentando el rosario a Santo Domingo, (1638-1640) Palacio Arzobispal de Sevilla, Sevilla, España.

O seu estilo

Madurez
Estilo Vaporoso
(1667-1682)

- sutís gradacións luminosas para crear unha perspectiva aérea, tons transparentes, fulgores de luz, figuras idealizadas, formas agradables, transicións esvaecidas, cores delicados, expresións e ambientes doces

Xuventude
Estilo Cálido
(1653-1656)

- redondeado, dulcificado e con creacións humanizadas.
- influencia de Velázquez, Tiziano, Rubens e Van Dyck.

Os Inicios
Estilo Frío (ata 1652)

- caracterizado por unha gran forza plástica, luz uniforme sen moitos contrastes.
- 1º encargo importante: 22 lenzos e frescos murais para o Claustro Chico do convento de S. Francisco de Sevilla.
- A principios dos cincuenta aparece un acento tenebrista, influído por Zurbarán e Ribera.

Os inicios: estilo frío

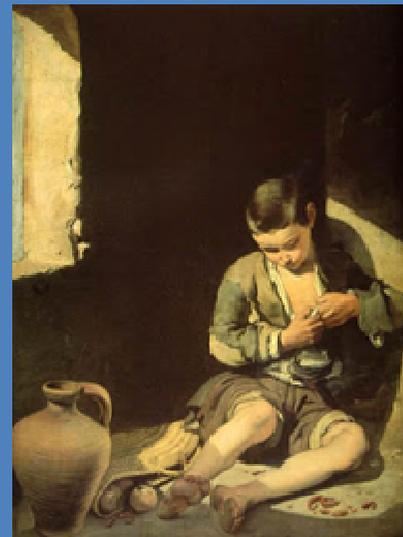
La adoración de los pastores

La cocina de los ángeles

San Francisco Solano y el toro

Niño espulgándose

Vieja hilandera

Recibe encargos de importantes ordes religiosas instaladas en Sevilla.
Nos inicios os nenos pobres amosan un carácter melancólico.

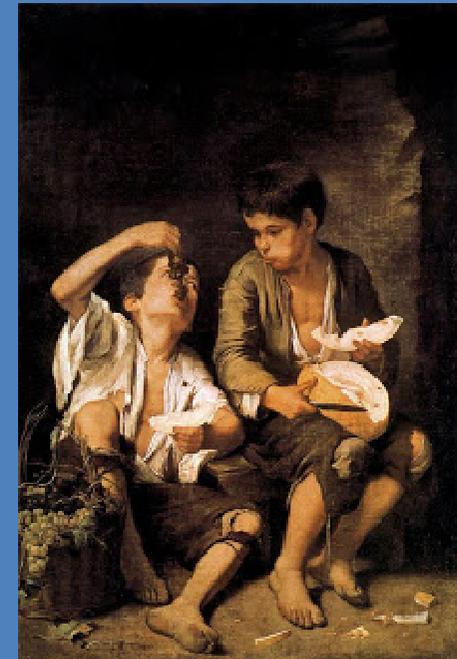
Obras de Juventude: estilo cálido

La Virgen del Rosario

La Sagrada Familia del Pajarillo

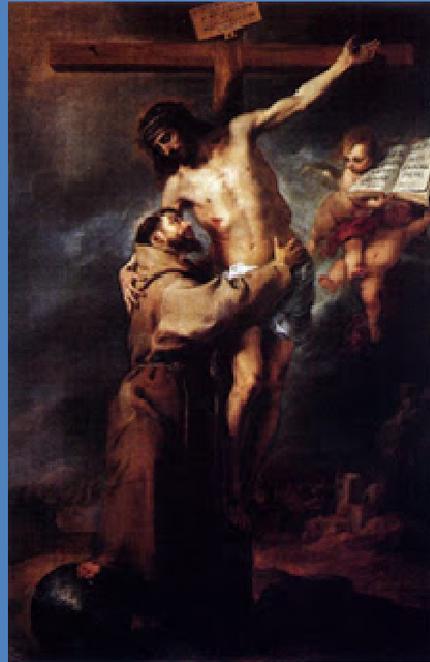

Niños comiendo melón y uvas

Obras de Madurez: estilo vaporoso

La Asunción de la Virgen

S. Francisco abrazando a Cristo en la Cruz

Mujeres en la ventana

Niño sonriente

ACTIVIDADES

“COÑECENDO A MURILLO”

(3º a 6º de PRIMARIA)

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO"

3º e 4º PRIMARIA

La huida a Egipto

La Sagrada Familia

La Asunción de la Virgen

La conversión de San Pablo

Observando obras de Murillo de tema relixioso.

1. Escribe o nome das persoas que aparecen nestes cadros.
2. Posta en común do que se representa en cada cadro
3. Busca no dicionario "asunción" e "conversión".
4. Sabes por que S. Xosé, a Virxe María e Neno Xesús teñen que fuxir a Exipto (Mt 2, 13-15).
5. Observando as imaxes, que profesión tiña S. Xosé?.
6. Por que cando San Pablo ía camiño de Damasco cae ao chan? (Hch 9, 1-9)
7. Describe o que sucede nun destes cadros de Murillo.

Predominio de
Estructuras piramidales

Escena religiosa
Presentada como
Costumbrista
(naturalismo)

Fuertes claroscuros

Gusto por lo
Amable, sereno
Y dulce frente
Al sentido trágico
de la mayoría de
la pintura barroca
española

Pinceladas lisas
con dibujo
Bastante preciso

Bartolomé Esteban Murillo
Periodo juvenil (frío)
La sagrada familia del pajarito

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO"

3º e 4º PRIMARIA

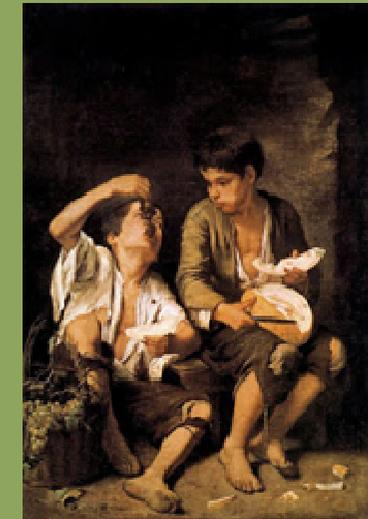
Vieja despiojando a un chico

Vieja hilandera

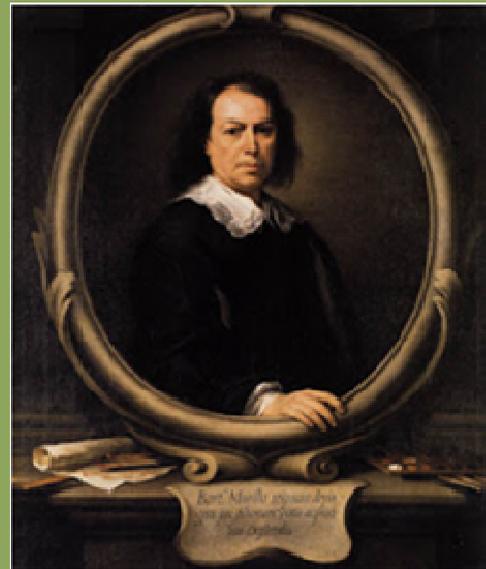
Niño espulgándose

Dos niños comiendo melón y uvas

Le Chasseur, portrait de Don Antonio Hurtado de Salcedo le Marquis de Legarda

• O último cadro é un retrato, sabes a que representa?

• Observando obras de Murillo.

- Nas obras da parte superior Murillo representa escenas propias da vida cotiá do seu tempo.

Describe o que representa en cada obra:

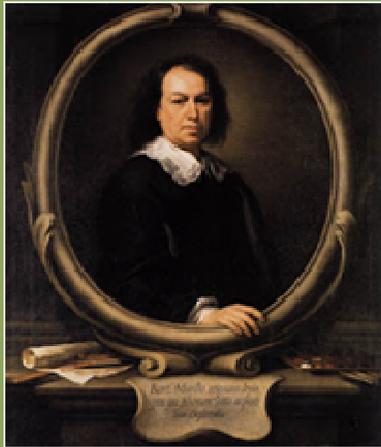
1.
2.
3.
4.

- Hoxe esas escenas forman parte da nosa vida cotiá?

- O 1º cadro da parte inferior representa a un cabaleiro, a un mendigo ou a un relixioso?

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO"

3º e 4º PRIMARIA

MURILLO (1617-1682).
SÉCULO XVII
PINTOR BARROCO.

NOME COMPLETO

NACEU EN

ERA O MENOR DE

IRMÃNS

PINTABA CADROS DE

,

E

CASOUSE CON

E TIVO

FILLOS

MORREU AOS

ANOS AO CAER DUN

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO"

3º e 4º PRIMARIA

Colorea este cadro de Murillo e cando remates tenta pintar un cadro de tipo relixioso ou da vida cotiá.

Murillo, Muchacho con un perro

5º e 6º PRIMARIA

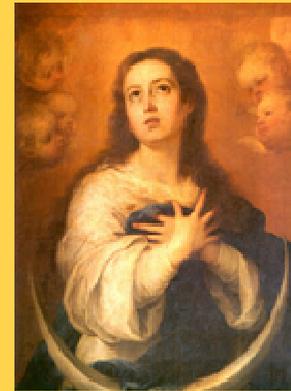
O
B
R
A
S
R
E
L
I
G
I
O
S
A
S

Martirio de San Andrés.

Anunciación.

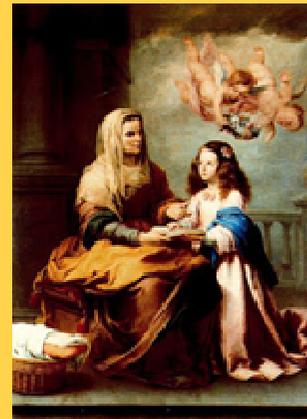
Concepción de la...

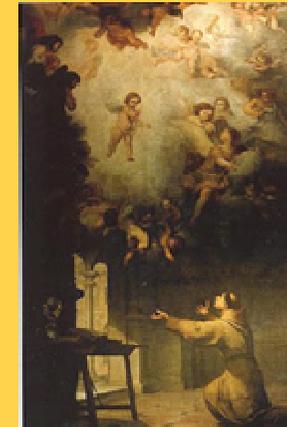
El hijo pródigo

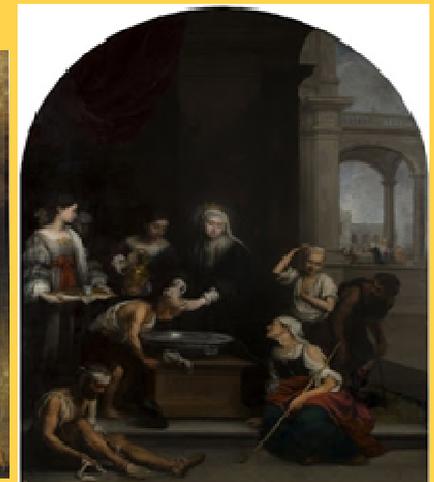
Moisés haciendo brotar agua de la roca.

Sta. Ana enseñando a leer a la Virgen.

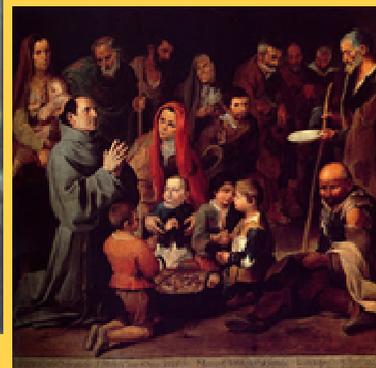
San Antonio de Padua

Sta. Isabel reina de Hungría curando a los tiñosos

La multiplicación de los panes y los peces

San Diego dando de comer a los pobres

Sta. Rufina

Los niños de la concha

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO"

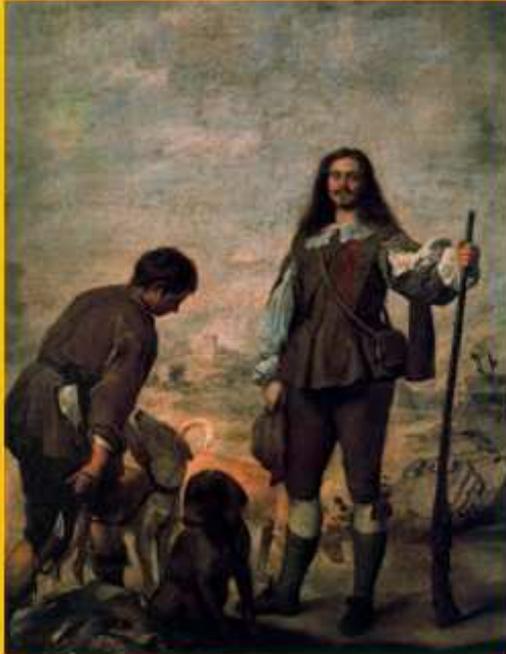
Observando obras de Murillo de tipo relixioso

1. Existen varios tipos de cruz (grega, latina, de S. Pedro, de Xerusalén, de Caravaca...). Observando os 12 cadros de Murillo da anterior diapositiva debuxa a cruz de San Andrés.
2. Xesús emprega as parábolas para transmitir a súa mensaxe. Que cadro representa unha das parábolas de Xesús?
3. Localiza o cadro da *Anunciación*, identifica personaxes e fai unha pequena descrición.
4. Título do cadro que representa un dos milagres de Xesús. Escribe un pequeno resume, se non lembrás este milagre, busca e le Mt 14, 13-21. (www.biblija.net)
5. Completa o título do cadro “*Concepción de la ...*”
6. Como se chamaba a nai da Virxe María. Cita o título do cadro no que aparece.
7. Por que Santa Rufina leva unha palma? Que simboliza?
8. Localiza e cita os cadros nos que se destaca o mandamento do amor aos demais, a caridade e o voluntariado. Huguía pertence a Europa?, localiza no mapa.
9. San Antonio de Padua é o patrón de/dos ... Sabes onde está Padua?
10. A quen representan os nenos do último cadro (“Los niños de la concha”)?

RETRATOS e PAISAXES

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO"

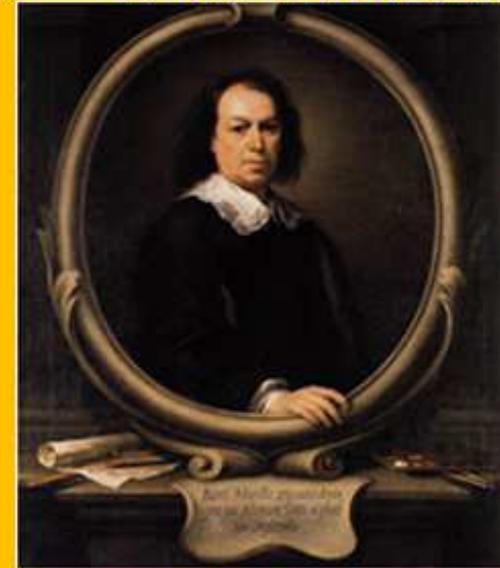
5º e 6º PRIMARIA

**Le Chasseur, portrait de Don Antonio
Hurtado de Salcedo le Marquis de Legarda**

Caballero

Murillo

Paisaxe

Nicolás Omazur

Josua van Belle

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO" 5º e 6º PRIMARIA

NENOS e ESCEAS DA VIDA COTIÁ

Vieja despiojando a un chico

Mujeres en la ventana

Joven frutera

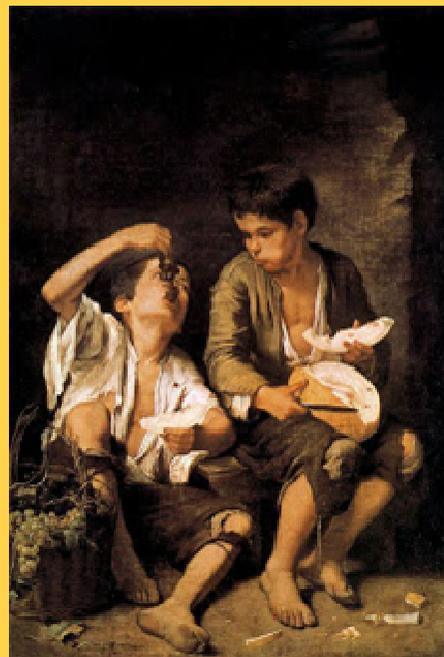
Muchacha con flores

Niño sonriente

Niño espulgándose

Dos niños comiendo melón y uvas

Muchacho con un perro

Observando obras de Murillo de temática popular

1. “Le Chasseur, portrait de Don Antonio Hurtado de Salcedo le Marquis de Legarda = O cazador, retrato de Don Antonio Hurtado de Salcedo, o Marques de Legarda”. Investiga na web onde está Legarda e indica si é unha localidade francesa.
2. Nicolás Omazur aparece representado dentro dun ovalo, algo novo en España pero habitual en Flandes. A cabaceira que leva na man simboliza a fugacidade da vida. Pero quen é Nicolás Omazur?
3. Nacionalidade de Josua van Belle. Que facía en Sevilla?
4. Que característica común comparten os 5 cabaleiros representados nos cadros de Murillo?
5. Observando os cadros de Murillo poderías dicir que é espiollar e espulgar? Esa situación moi propia da época e común nos nosos días? Razona a resposta.
6. Murillo quere transmitir a realidade de moitos nenos da súa Sevilla natal plasmando nas súas obras escenas cotiás. Polo tipo de vestimenta podemos afirmar que eran nenos pobres e pola expresión da súa cara que eran felices e pillos. Describe algún destes cadros de Murillo sobre nenos.
7. “Niño sonriente” representa a o típico neno dos cadros de Murillo?
8. Murillo é un pintor preocupado pola infancia e pola muller (Foi o pintor da delicadeza e da graza feminina , e indudablemente o pintor por excelencia de Inmaculadas). Honrará a xuventude e a vitalidade e aínda que non desprece a vellez, tenderá a evitala na medida do posible sen incluír persoas maiores nos seus cadros, por iso as súas Inmaculadas son practicamente nenas. Observando os cadros da diapositiva anterior comproba si é correcta esta afirmación.
9. Investiga en que museo ou galería podemos ver estes tres cadros de Murillo, “Niño espulgándose”, “Tres muchachos” e “Niño asomado a la ventana”.
10. Que sucedeu en Sevilla no ano 1649 que supuxo a morte dunhas 60.000 persoas (un 46% da poboación). Responde observando a seguinte diapositiva e investigando na web.

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO"

5º e 6º PRIMARIA

Colorea estes dous cadros de Murillo e cando remates investiga por que en Murillo están moi presentes estes dous modelos temáticos: os nenos pobres e a Inmaculada Concepción.

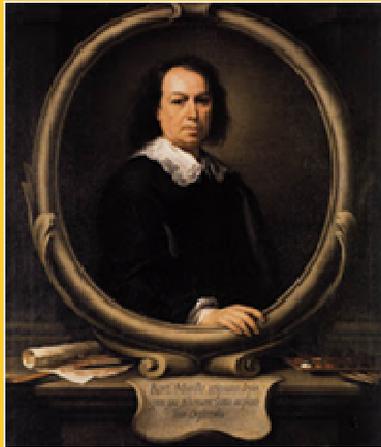
www.momas.net
www.schoolplaten.com

Inmaculada del Escorial
Bartolomé Estéban Murillo
www.angleteymila.gro.about.com

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO"

5º e 6º PRIMARIA

MURILLO (1617-1682).

SÉCULO

PINTOR BARROCO.

NOME COMPLETO

NACEU EN

ERA O MENOR DE

IRMÃNS

CASOUSE CON

E TIVO

FILLOS DOS QUE SOBREVIRIRON SO

PINTABA CADROS DE

E

NO SEU ESTILO HAI TRES ETAPAS: INICO (ESTILO) , XUVENTUDE (ESTILO

) E MADUREZ (ESTILO) .

MORREU AOS ANOS AO CAER DUN

Elixe unha obra de Murillo e fai un comentario seguindo este formulario

COMENTARIO DUNHA OBRA DE ARTE (PINTURA)

Título:

Autor: Data:..... Localización:.....

1.- Observación detida da obra.

2.- Descrición e análise da obra

- Xénero ou tipo de representación:

Relixiosa	Mitolóxica	Retrato	Paisaxe	
-----------	------------	---------	---------	--

- Tema: asunto

.....

- Materiais e técnica:

Fresco	Óleo	Acuarela	Pastel	Agoada	Témpera	Encausto	
--------	------	----------	--------	--------	---------	----------	--

- Forma

Figurativo	Abstracto	Pechada	Aberta	Pincelada corta	Pincelada larga	Pincelada solta	
------------	-----------	---------	--------	-----------------	-----------------	-----------------	--

Figurativo: algo tanxible; Abstracto: non ten obxecto de referencia; Pechada: liñas que separan os elementos; Aberta: pinceladas que se estenden e penetran na forma.

- Liñas

Horizontal (descanso, paz, seguridade, etc)	Vertical (impulso, elevación, forza, etc)	Inclinada (inestabilidade)	Curva (dinamismo, graza, movemento)
--	--	-------------------------------	--

- Cor

Cálidos	Fríos	Claros	Escuros	Harmónicos	Desharmónicos
---------	-------	--------	---------	------------	---------------

- Luz

Natural	Artificial	Simbólica	Claroescuro	Tenebrismo
---------	------------	-----------	-------------	------------

- Composición (distribución das figuras)

Circular	Diagonal	Aspa	Horizontal	Simétrica	
----------	----------	------	------------	-----------	--

- Impresión persoal:

.....

- Descrición da escena:

Animais: Tipo: mamífero, ave, réptil, peixe, anfíbio... / **Tamaño e color:** / **Alimentación:** carnívoro, herbívoro, onnivoro... / **Pel:** plumas, pelo, escamas... / **Ton:** patas, alas, aletas... / **Vive:** auga, terra, selva, granxa... / **Carácter:** manso, cariñoso, fiel, agresivo... / **Curiosidades:**...

Personas: **Aspectos físicos xerais:** sexo, idade, estatura, complexión... / **Aspectos concretos:** pelo, cara, ollos, nariz, boca... / **Vestimenta:** informal, cómodo, deportivo, moderno... / **Aspectos psíquicos (personalidade):** alegre, intelixente, nervioso, inquieto, creativo... / **Afeccións:**...

Paisaxes: **Observación xeral:** / **Tipo:** montaña, cidade, rural... / **Orden:** por planos, de esquerda a dereita, de atrás a diante, empezando por un elemento destacado... / **Expresións de lugar:** ao fondo, a dereita, na parte central, na parte superior... / **Usar adxectivos:** **Cas:** azul, celeste, amarelo, despojado, luminoso... / **Mor:** azul, verde, gris, tranquilo, alborotado, bravo, transparente, sereno, de augas frías... / **Río:** limpo, cantaloso, largo, contaminado, profundo... / **Montes:** elevados, baixos, redondeados, verdes, pardos, secos, poboados de árbores... / **Campas:** verdes, amarelos, secos, fértiles, cultivados, abandonados... / **Árbores:** altos, frondosos, alongados, grosos, compactos, delgados... / **Cidades:** bulliciosas, silenciosas, apacibles, tranquilas, agradables, divertidas, modernas, antigas, históricas... / **Casas:** altas, baixas, amplas, pequenas, modernas, antigas...)

Inmaculada Concepción de la Virgen María

3º a 6º PRIMARIA

La **solemnidad** de la **Inmaculada Concepción** de **María** arranca del fervor popular que durante siglos afirmaba que "la Virgen María fue **preservada** de toda mancha de **pecado** original en el primer instante de su Concepción por **gracia** y privilegio de **Dios**".

Sería el papa **Pío IX** quien proclamaría este **dogma** el 8 de **diciembre** de 1854 mediante la bula "**Ineffabilis Deus**".

Dos siglos antes los españoles ya celebraban la Inmaculada como patrona y protectora del país. Como reconocimiento a la Iglesia de **España** la Santa Sede concedía en 1864 el **privilegio** a los **sacerdotes** españoles de vestir la **casulla azul** celeste en las celebraciones de este día.

©educarconjesus.blogspot.com

S	N	P	R	E	S	E	R	V	A	D	A	Y	S	K
E	O	D	G	I	N	E	F	F	A	B	I	L	I	S
T	I	L	D	I	C	I	E	M	B	R	E	B	V	C
O	C	M	E	O	I	G	E	L	I	V	I	R	P	A
D	P	A	S	M	N	G	P	U	S	M	P	F	N	S
R	E	R	O	K	N	E	S	U	T	Q	G	I	I	U
E	C	I	I	H	C	I	E	S	P	A	Ñ	A	O	L
C	N	A	D	A	Z	D	D	A	I	C	A	R	G	L
A	O	A	D	A	L	U	C	A	M	N	I	R	Z	A
S	C	O	A	M	G	O	D	X	D	A	Z	U	L	T

Busca en la sopa de letras las palabras en negrita

Para saber mais

ACTIVIDADES: "COÑECENDO A MURILLO"

5º e 6º PRIMARIA

PESTE BUBÓNICA (LA PESTE NEGRA)

Modo de contagio: de ratas a humanos a través de la picadura de pulgas del roedor infectado con la bacteria *Yersinia Pestis*. Mayor grado de ocurrencia en áreas rurales.

El roedor carga la bacteria *Yersinia Pestis*.

DATOS: el último brote de peste bubónica en el Perú ocurrió en 1994.

GRADOS DE SEVERIDAD

PESTE BUBÓNICA.

La más común. Se caracteriza por la aparición de bubones en los ganglios de los pacientes infectados (cuello, ingle y axilas). Síntomas: fiebre, dolor de cabeza, escalofríos, debilitamiento y caída de la presión arterial.

PESTE NEUMÓNICA.

Cuando la bacteria llega a los pulmones. Por inhalación de partículas salivales del paciente infectado (gotitas expulsadas al toser). Síntomas: fiebre, cuadro de bronconeumonía, tos y dolor torácico.

PESTE SEPTICÉMICA. Cuando la bacteria ha infectado todo el organismo a través de la sangre. Puede haber necrosis en vasos pequeños y, en una etapa tardía, gangrena en dedos y nariz. Tiene una alta tasa de mortalidad (hasta tres veces más que la peste bubónica), por la demora en el diagnóstico.

PREVENCIÓN

Eliminar primero a las pulgas.

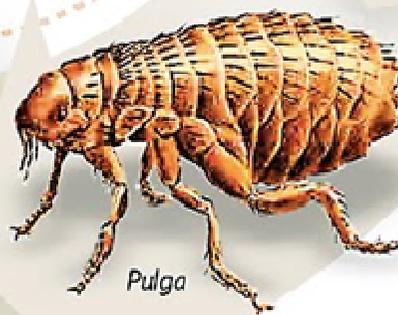
Reducir la presencia de ratas.

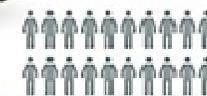
Almacenamiento de comidas y cereales en envases herméticos para evitar atraer a los animales.

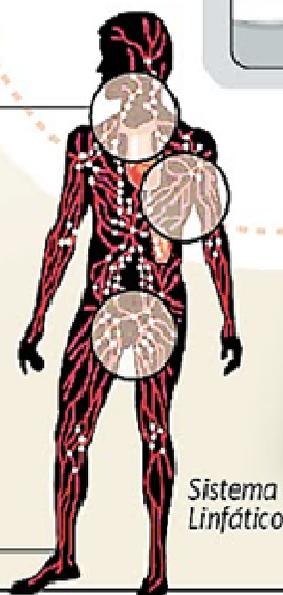
Al picar a un roedor infectado, la pulga se convierte en un agente de transmisión hacia los humanos.

31 casos confirmados

1 fallecido

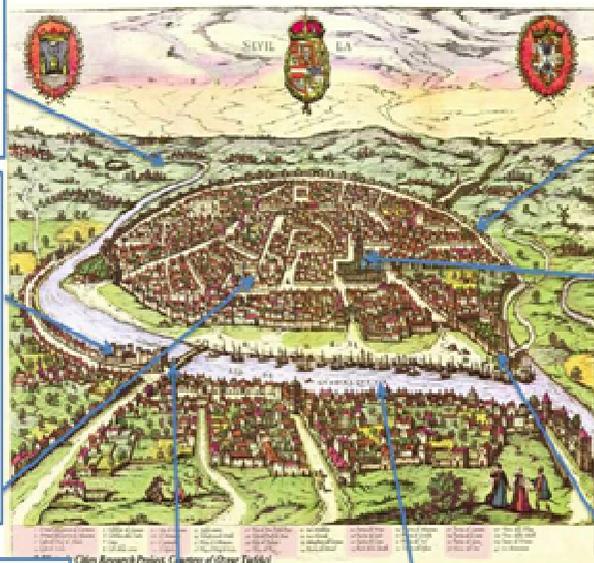

Naquela época Sevilla esta asolada por unha grave enfermidade, a peste (enfermidade transmitida polas ratas) causada pola grande miseria na que vivían a maior parte dos seus habitantes.

El exterior de la ciudad era utilizado básicamente para actividades agrícolas

El castillo de Triana, a orilla del Guadalquivir, construido en el año 1171 en época visigoda, tenía funciones defensivas

Trazado urbano irregular de origen árabe de la ciudad con forma redondeada donde también se aprecian algunas calles principales

Zona amurallada de origen almohade que protegía la ciudad

Catedral de Santa María. Junto a ella, la Giralda, que fue utilizada como minarete o alminar de la mezquita musulmana, campanario, torre de vigilancia, etc.

Torre del Oro, es una torre albarana de época almohade construida para defender la entrada a la ciudad por el río.

Puente de Triana, que permitía la entrada a la ciudad uniendo el centro con el arrabal de Triana

Río Guadalquivir. A esta altura del río se situaba el puerto con numerosos buques, que se convierte en universal por su situación estratégica

A peste chegou a Espanha por Valencia a través de algum barco procedente de África e entrou em Sevilha por Triana, nuns panos que burlaron a corentena, e nuns meses, cobrou entre 60.000 e 70.000 vidas. A epidemia acabou coa prosperidade da boiante cidade do Guadalquivir, capital do comercio coas Indias e unha das cidades máis importantes de Europa tanto polo seu número de habitantes (+/- 150.000) como polas súas riquezas. Sevilha conseguiu evitar a entrada da peste en 1648 prohibindo a entrada de persoas e bens procedentes dos lugares infectados, mediante os chamados cordóns sanitarios (fonte: aregologia.blogspot.com).

En la época romana se construyó la muralla como protección ante ataques militares. En el siglo XVII su función ya no era esta, sino la de preservar al pueblo de inundaciones por la subida del río Guadalquivir y de la peste.

La ciudad tiene un plano irregular, aunque en este siglo se construyen calles rectas y anchas, y plazas para fiestas y actividades mercantiles

Uno de los edificios más importante de la ciudad de Sevilla era la Giralda, construidos sus dos tercios inferiores en la época almohade (cuando Sevilla era la capital de la Península Ibérica) y su tercio superior en la época cristiana.

En este siglo, existía en la ciudad el puente de barcas (construido en 1171, época almohade), que unía el centro de la ciudad con el barrio de Triana. Desde el siglo XIX fue sustituido por el puente de Isabel II.

Sevilla se sitúa en el lado izquierdo del río Guadalquivir. Esto hizo que su función principal fuese el comercio.

Gracias a este puerto, Sevilla tuvo una etapa de apogeo por ser el punto de partida y llegada de expediciones de Nuevo Mundo (1503), aunque en el siglo XVII comenzó su decadencia.

Hospital de la Caridad

Torre del Oro y la Maestranza

Reales Alcázares

La Giralda

Jardines de Murillo

Barrio de Santa Cruz (plaza de las tres cruces)

Catedral de Sevilla

A maioría destas imaxes acompañaron a Murillo na súa vida. Investiga

- 1.- Sevilla como Monforte de Lemos ten un barrio xudeu. Que imaxe representa este barrio?
- 2.- Que dúas relixións interviñeron na construción da Giralda? Porque se chama giralda?
- 3.- Maestranza; Alcazar. Busca definición

- 4.- Itálica é unha antiga cidade romana. Busca una imaxe do seu anfiteatro.
- 5.- Visita o museo de Belas Artes na web.

Homenaxe a Murillo no IV Centenario do seu nacemento.

Este traballo ten unha finalidade educativa.

As imaxes que nel aparecen son recollidas de numerosas páxinas de internet, se algún dos seus propietarios se sinte afectado retiraranse de inmediato. Grazas a todos os que desinteresadamente fan posible chegar a cultura dun xeito máis fácil aos nosos nenos e que nos axudan a transmitir os valores da solidariedade e o respecto pola cultura e a propiedade intelectual.

Mª Sol Sánchez